

Asia C-280/24 [Malicník]ⁱ**Ennakkoratkaisupyyntö****Jättämispäivä:**

23.4.2024

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Krajský súd v Prešove (Slovakia)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

25.3.2024

Kantaja:

A. B.

Vastaaja:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

[– –]

VÄLIPÄÄTÖS

Krajský súd v Prešove (Prešovin alueellinen tuomioistuin, Slovakia) on päättänyt asiassa, jossa on kantajana A. B. [– –] ja vastaajana Slovenská sporiteľňa a.s. [– –] ja joka koskee luoton korottomuuden ja kuluttomuuden määrittämistä, perusteettoman edun palautusta ja sopimusehtojen kohtuuttomiksi toteamista sekä kantajan Okresný súd Prešovin (Prešovin piirioikeus, Slovakia) 27.10.2023 antamasta tuomiosta [– –] tekemää valitusta,

seuraavaa:

Asian käsittelyä lykätään siviiliprosessilain (civilný sporový poriadok) 162 §:n 1 momentin c kohdan nojalla ja Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraavat kysymykset:

1. Onko unionin oikeus esteenä Najvyšší súd Slovenskej republikyn (ylin tuomioistuin, Slovakia) 28.2.2022 antaman tuomion nro 7Cdo 294/2019

ⁱ Tämän asian nimi on fiktiivinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

kaltaiselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan kuluttajan maksettavaksi koituvan palvelun sisällön selkeyttä ja ymmärrettävyyttä koskeva vaatimus täyttyy sillä, että ”riidanalaisen maksun nimityksestä käy ilmi, että kyse on toimitusmaksusta, eli kyse on luotonantajan toimista, jotka ovat välttämättömiä sopimuksen tekemiseksi ja kuuluvat luotonantajan sisäisiin asioihin ja sille koituihin kuluihin, toisin sanoen luotonantajan luoton myöntämiseen liittyvistä toimista, kuten sopimuksen valmistelusta ja tekemisestä jne.”, ja sillä, että maksun määrä on ilmoitettu tarkasti?

2. Onko toimitusmaksun kohtuuttomuuden arvioinnissa merkitystä sillä, kuinka paljon luotonantajalle aiheutuu kuluja tällaiseen maksuun liittyvän palvelun tarjoamisesta ja onko tällaisen palvelun sisältö ilmoitettava sopimuksessa vai onko kyse vain korvauksesta, jota luotonantajan ei tarvitse perustella tällaiseen maksuun liittyvän palvelun tarjoamisesta syntyvillä kuluilla?

3. Jos toimitusmaksun on vastattava luotonantajalle tällaiseen maksuun liittyvistä palveluista syntyviä kuluja, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan tarkoituksen kannalta merkityksellistä, että luotonantaja siirtää kuluttajan maksettavaksi kaikki kustannukset, joita luotonantajalle koituu tällaiseen maksuun liittyvän palvelun tarjoamisesta, jos palvelun sisältö on molempien sopimuspuolten etujen mukainen?

Perustelut

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.”

Kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä [vastikkeena] toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.”

Kyseisen direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla. Tätä tulkintasääntöä ei sovelleta 7 artiklan 2 kohdassa säädettyjen menettelyjen yhteydessä.”

Slovakian oikeus

Siviiliprosessilain 2 §:n 2 momentin mukaan oikeusvarmuudella tarkoitetaan sitä, että kuka tahansa voi perustellusti odottaa, että hänen riita-asiansa ratkaistaan ylimpien oikeusviranomaisten vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti, ja jos tässä tarkoitettu vakiintunut oikeuskäytäntö puuttuu, jokaisen on voitava perustellusti odottaa, että hänen riita-asiansa ratkaistaan oikeudenmukaisesti.

Siviililain (občianský zákonník) 53 §:n 1 momentin mukaan kuluttajasopimuksessa ei saa olla ehtoja, jotka aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä (jäljempänä kohtuuton ehto). Sopimuksen pääkohteen määrittelyä ja hinnan kohtuullisuutta koskevaa sopimusehtoa ei pidetä kohtuuttomana, jos se on muotoiltu täsmällisesti, selkeästi ja ymmärrettävästi tai jos kohtuuttomasta ehdosta on neuvoteltu erikseen.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

Kantajana oleva kuluttaja ja vastaajana oleva pankki tekivät 23.5.2012 osamaksuluottosopimuksen, jonka perusteella pankki myönsi kantajalle käyttötarkoitukseltaan määrittämättömän 9 999 euron kulutusluoton seuraavin ehdoin: vuosikorko 16,90 %, kuukausimaksuerän suuruus 189,14, ensimmäisen maksuerän maksupäivä 20.7.2012, maksuerien lukumäärä 120, luoton lopullinen eräpäivä 20.6.2022, todellinen vuosikorko 19,55 %, todellisen vuosikoron keskiarvo 13,80 %, takaisinmaksettava kokonaismäärä 21 926,19 euroa ja luotto myönnettiin välittömästi täysimääräisenä. Sopimuksen seuraavassa osassa on maininta toimitusmaksusta:

Maksut

1 Luotonottaja on velvollinen maksamaan pankille seuraavat maksut

<i>Maksun nimi</i>	<i>Maksun määrä euroina</i>	<i>Maksun toistuvuus</i>
<i>Toimitusmaksu</i>	<i>169,00</i>	<i>kerran</i>
<i>Luoton hallinnointimaksu</i>	<i>2,99</i>	<i>kuukausittain</i>
<i>Luoton vakuutusmaksu</i>	<i>6,40</i>	<i>kuukausittain</i>

– Maksumuistutuksesta peritään 25 euron maksu.

- Luotonottajan on maksettava taulukossa määritetyt maksut säännöllisinä erinä luoton maksuerien toistuvuuden ja eräpäivän mukaisesti.

Tässä kohdassa tarkoitetut maksut ovat voimassa luottosopimuksen allekirjoituspäivänä, ja niiden muutoksista määrätään luottosopimuksessa, luottoehdoissa ja yleisissä sopimusehdoissa.

Kantaja nosti Okresný súd Prešovissa kanteen, jossa hän väitti, että hänen oikeuksiaan kuluttajana oli loukattu. Lisäksi hän riitautti avoimuuden puutteen vuoksi kohtuuttomana pitämänsä toimitusmaksun sillä perusteella, että sopimuksessa ei yksilöidä kyseisen maksun vastikkeena suoritettavaa palvelua.

Okresný súd esitti 30.11.2022 antamassaan ensimmäisessä tuomiossa, että ”*se ei ole samaa mieltä siitä, ettei nimityksestä 'toimitusmaksu' kävisi ilmi, millaisen palvelun suoritukseen vastaaja sitä soveltaa. Loogisen ja kieliopillisen tulkinnan perusteella voidaan päätellä, että se koskee sellaisia luotonantajan toimia, jotka ovat välttämättömiä sopimuksen tekemiseksi, kuten ennen kaikkea sopimuksen ja muiden luoton myöntämiseen liittyvien asiakirjojen laatimista*”. Näin ollen se hylkäsi toimitusmaksun kohtuuttomaksi toteamista koskevan kanteen.

Krajský súd v Prešove antoi 22.8.2023 tehdyn valituksen perusteella ratkaisun, jolla se kumosi Okresný súd v Prešoven tuomion luoton myöntämistä koskevaa maksua koskevilta osin ja viittasi muun muassa Euroopan unionin tuomioistuimen tuomioon C-224/19, jossa unionin tuomioistuin totesi seuraavaa: ”*Edellä esitettyjen seikkojen perusteella asiassa C-224/19 esitettyyn yhdenteentoista kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kuluttajan ja rahalaitoksen välisen lainasopimuksen ehto, jossa veloitetaan kuluttaja maksamaan toimituspalkkio, on omiaan aiheuttamaan kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille vastoin lojaliteettiperiaatetta, kun rahalaitos ei osoita, että tämä palkkio vastaa tosiasiallisesti suoritettuja palveluja ja sille aiheutuneita kuluja, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.*”

Okresný súd Prešov hylkäsi toimitusmaksun kohtuuttomaksi toteamista koskevan kanteen uudelleen 27.10.2023 antamallaan toisella tuomiolla. Okresný súd perusteli muutoksenhakutuomioistuimen oikeudellisen näkemyksen huomiotta jättämisen sillä, että Najvyšší súd Slovenskej republiky oli jo ratkaissut vastaavanlaisen oikeudellisen kysymyksen ja että Najvyšší súd Slovenskej republikyn ratkaisusta oli tullut osa vakiintunutta ja kaikkien tuomioistuinten osalta ratkaisevaa oikeuskäytäntöä. Kyse on Najvyšší súd Slovenskej republikyn tuomiosta nro 7Cdo/294/2019 [– –]. Okresný súd viittasi myös unionin tuomioistuimen tuomioon 3.10.2019, Gyula Kiss v. CIB Bank Zrt., Emil Kiss ja Gyuláné Kiss (C-621/2017, EU:C:2019:820), josta ilmenee, että toimitusmaksun vastikkeena suoritettuja palveluja ei tarvitse eritellä, kunhan niitä koskevat sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Riidanalainen toimitusmaksu on muutoksenhakutuomioistuimen tutkittavana kantajan tekemän valituksen johdosta. Muutoksenhakutuomioistuimien epäilee Okresný súd tekemien toimitusmaksun läpinäkyvyyttä koskevien päätelmien paikkansapitävyyttä, sillä Okresný súd lähtökohtana on ollut pelkkä maksun nimitys maksun muodostumista koskevaa mekanismia ja maksuun liittyvän palvelun sisältöä tuntematta. Ongelmana on kuitenkin se, että Okresný súd on perustanut ratkaisunsa Najvyšší súd ratkaisuun, joka on julkaistu tuomioistuinratkaisujen kokoelmassa ja joka on ratkaiseva kaikkien tuomioistuinten osalta (siviiliprosessilain 2 §).

Najvyšší súd totesi tuomiossa nro 7Cdo/294/2019 seuraavaa:

13. *Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen 3.10.2019 antama tuomio asiassa C-621/17, ”kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 4 artiklan 2 kohtaa ja 5 artiklaa on tulkittava siten, että vaatimus, jonka mukaan sopimusehto on laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi, ei edellytä, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa kuluttajien kanssa tehdyn lainasopimuksen sopimusehdoissa, joista ei ole neuvoteltu erikseen ja joissa määritellään tarkasti kuluttajan maksettavaksi koituvien käsittelykulujen ja toimituspalkkion suuruus, niiden laskentatapa ja eräpäivä, on eriteltävä myös kaikki tällaisten maksujen [vastikkeena] suoritettavat palvelut”.*

14. *Kassaatiotuomioistuimien huomauttaa, että riidanalaisen maksun nimityksestä ilmenee, että kyse on toimitusmaksusta eli luotonantajan toimista, jotka ovat välttämättömiä sopimuksen tekemiseksi ja kuuluvat luotonantajan sisäisiin asioihin ja sille koituihin kuluihin, toisin sanoen luotonantajan luoton myöntämiseen liittyvistä toimista, kuten sopimuksen valmistelusta ja tekemisestä jne. Näin ollen toimitusmaksua voidaan pitää luotonantajan tarjoaman palvelun hintana, ja mahdollisuus sen soveltamiseen on sallittu kulutusluotoista ja muista kuluttajille myönnettävistä luotoista ja lainoista sekä joidenkin lakien muuttamisesta annetussa laissa nro 129/2010 (zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov), ja tämä mahdollisuus ilmenee myös unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Sen perusteella, mitä on sovittu luoton myöntämisestä koskevasta toimitusmaksusta, ei siis voida päätellä, että sopimusehto olisi kohtuuton.*

15. *Ei pidä unohtaa, että kantaja oli voinut arvioida sopimuksen tekemisestä johtuvia taloudellisia seurauksia, ja jos luoton toimitusmaksu, joka oli ilmaistu sopimuksessa täsmällisesti, selkeästi ja ymmärrettävästi, oli vaikuttanut hänen mielestään liian suurelta, mikään ei estänyt häntä kääntymästä muun toimijan puoleen. Kassaatiotuomioistuimien pitää kestävämmänä tilannetta, jossa kantaja, joka on tietänyt etukäteen hänen maksettavakseen tulevasta toimitusmaksusta ja sen määrän, tekee kuitenkin sopimuksen, eli hyväksyy toimitusmaksun ja sen määrän, mutta pitää toimitusmaksua jälkeensä kohtuuttomana ehtona.*

Muutoksenhakutuomioistuimen mukaan Najvyšší súdin, ja siten myös Okresný súdin, näkemys näyttää olevan ristiriidassa unionin tuomioistuimen oikeuden oikeuskäytännön, erityisesti tuomioiden C-224/19 ja C-565/21, kanssa. Tulkintavaihtelua voi olla odotettavissa myös asiassa C-300/23 annettavassa ratkaisussa.

Muutoksenhakutuomioistuim kiistää erityisesti Najvyšší súdin näkemyksen siitä, että luottoa koskevaan maksuun liittyvän palvelun sisällön tulee olla pankin sisäinen kysymys. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämä muodostaa suoran vastakohtan avoimuudelle, sillä sana ”sisäinen” viittaa siihen, että kyse on sisäisestä asiasta avoimuuden kustannuksella.

Muutoksenhakutuomioistuim epäilee myös, että tuomioistuimen, ei luotonantajan, olisi yksilöitävä luottoa koskevaan maksuun liittyvän palvelun sisältö esimerkinomaisella laskelmalla (”... jne.”). Vaikka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sopimusehtoa on arvioitava sopimuksen tekohetken tilanteen mukaan, on välttämätöntä, että kuluttajan voitava sopimuksen tekohetkellä päättää, onko hän valmis maksamaan palvelusta, ja tästä syystä hänen on oltava selvillä sen sisällöstä.

Muutoksenhakutuomioistuim myöntää, että itse maksun nimitys voi ilmaista hyvinkin paljon palvelun sisällöstä koko sopimuksen asiayhteydessä, mutta se on vakuuttunut siitä, että maksun nimitys on vain yksi palvelun sisällön ratkaisevista tekijöistä.

Unionin tuomioistuim on jo todennut, että kohtuuttomuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, onko maksu päällekkäinen jonkin muun sopimusehdon kanssa. Krajský súd ilmaisee huolensa erityisesti Okresný súdin väitteestä, jonka mukaan pankin olisi nostettava korkoa, jos luottoa koskeva maksu olisi pätemätön (*”On huomattava, että luottosopimusta tehdessään pankki oletti, että sen tuotto muodostuisi koroista ja maksuista, ja jos se muodostuisi pelkistä korkotuloista, se epäilemättä heijastuisi korkoprosenttiin”*, 27.10.2023 annetun tuomion nro 1 ICsp/72/2022-463 59 kohta).

Krajský súd arvelee, ettei Najvyšší súd ole ottanut luottoa koskevaan maksuun liittyvän palvelun todellista sisältöä riittävällä tavalla huomioon. Tästä syystä ennakkoratkaisukysymystä pankkimaksuun liittyvästä palvelusta aiheutuneista kuluista ja sitä, kenen maksettavaksi ne koituvat, voidaan pitää merkityksellisenä. Yleisesti voidaan olettaa, että kuluttajat pystyisivät joko itse tai oikeudellisen edustajansa avustuksella laatimaan huomattavasti edullisemman luottosopimuksen, pankkien ehdot mukaan lukien. Sopimusten laatiminen itse mitätöisi kuitenkin direktiivissä 93/13 tarkoitettun suojelun periaatteen, sillä se perustuu suojaan kohtuuttomilta sopimusehdoilta, joista ei ole erikseen neuvoteltu.

Siksi on tärkeää täsmentää oikeuskäytäntöä, joka koskee tietoa palvelun todellisesta suorituksesta ja todellisesta sisällöstä, josta kuluttajan on palkkion osalta vastattava. Tässä yhteydessä on merkityksellistä myös kysyä, onko

kuluttajan vastattava kaikista sellaisen palvelun kustannuksista, josta myös pankki hyötyy. Kuluttaja on kiinnostunut luotosta ja pankki on kiinnostunut luoton koroista, ja siksi kysymykseen luottoa koskevaan maksuun liittyvästä palvelusta koituihin kuluihin osallistumisesta tulisi pyytää unionin tuomioistuimen vastausta.

[--] [ennakkoratkaisukysymysten toisto] [--] [muutoksenhakuohjeet]

[--]

[allekirjoitukset]

[--]

TYÖASIAKIRJA